

13-11-2016

Όνομ/νυμο.....

Τμήμα.....

Η σημασία της Παγκόσμιας Ημέρας Μητρικής Γλώσσας

1. Ο εορτασμός της Ημέρας μητρικής γλώσσας έχει διττό¹ νόημα. Από τη μια, υπογραμμίζει τον σεβασμό που οφείλουμε στη μητρική μας γλώσσα και προβάλλει τις θυσίες και τους αγώνες που έχουν γίνει σε πολλά μέρη του κόσμου για να διαφυλάξουν οι άνθρωποι το δικαίωμά τους να μαθαίνουν, να μιλούν, να μελετούν και να διδάσκουν τη μητρική τους γλώσσα. Από την άλλη, μας υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα να μιλά, να προωθεί και να προστατεύει κανείς τη μητρική του γλώσσα είναι δοσμένο όμοια σε εμάς και στους άλλους.
2. Η προάσπιση της μητρικής μας γλώσσας είναι, λοιπόν, **αδιαχώριστη** από τον σεβασμό των μητρικών γλωσσών των συνανθρώπων μας. Η ανάπτυξη της πολύγλωσσης εκπαίδευσης και της πολύγλωσσης **ικανότητας** είναι τα όπλα που σήμερα διαθέτουμε για να αγωνιστούμε ενάντια στη γλωσσική συρρίκνωση που είχε ως αποτέλεσμα να χαθούν εκατοντάδες γλώσσες τα τελευταία 500 χρόνια και που, ακόμη, ενδέχεται να οδηγήσει σε θάνατο τις μισές από τις περίπου 7000 ανθρώπινες γλώσσες που έχουν απομείνει. Ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη μας, π.χ. τη Μελανησία, την Πολυνησία, τη Λατινική Αμερική, όπου μεγάλος αριθμός γλωσσών συνωστίζονται σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο και ανταγωνίζονται μεταξύ τους, ο κίνδυνος που διατρέχουν αρκετές από αυτές να χαθούν, αυξάνει κατακόρυφα. Υπολογίζεται ότι το 96% των ανθρώπινων γλωσσών μιλούνται από μόλις 3% του συνολικού πληθυσμού της γης.
3. Σύμφωνα με τη Διάσκεψη της UNESCO² του 2003 για τις απειλούμενες γλώσσες, η μετάδοση μιας γλώσσας ως μητρικής από τους γονείς στα παιδιά είναι εξαιρετικά σημαντική για την επιβίωσή της, επειδή δημιουργεί νέους ομιλητές συμβάλλοντας, έτσι, ουσιαστικά στη διατήρηση και τη διαίωσή της.
4. Ιδιαίτερα σήμερα που ορισμένες γλώσσες επιβάλλονται ευρέως λόγω της παγκοσμιοποίησης και της διεύρυνσης των οδών επικοινωνίας, όπως η αγγλική και σε λιγότερο βαθμό η ισπανική, η γαλλική κ.ά., είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσει κανείς ότι η διατήρηση των μικρότερων μητρικών γλωσσών και του δικαιώματος του καθενός και της καθεμιάς να μορφώνεται, να εκφράζεται ελεύθερα και χωρίς **περιορισμούς** και να δημιουργεί στη μητρική του γλώσσα, είναι δήλωση παρουσίας.
5. Η έμφαση, συνεπώς, που έχει δοθεί τα τελευταία χρόνια στη διατήρηση της γλωσσικής ποικιλότητας είναι αποτέλεσμα της **αλλαγής** στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την πολυγλωσσία και τον σημαντικό ρόλο των γλωσσών στην ανάπτυξη των ανθρώπινων κοινωνιών. Γιατί ο σεβασμός της γλωσσικής ποικιλότητας όχι μόνο ευνοεί τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάπτυξη ενός υγιούς διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στις κοινωνίες,

αφού η γλώσσα είναι ο κύριος φορέας των πολιτιστικών αξιών μιας κοινωνίας, αλλά ακόμη συμβάλλει θετικά στην οικονομική, τεχνολογική και επιστημονική ανάπτυξη του καθενός, αφού η δυνατότητα να εκφράζεται στη μητρική του γλώσσα τού επιτρέπει να αναπτύξει **περίπλοκη** σκέψη και νοήματα.

6. Ο εορτασμός της μητρικής γλώσσας προβάλλει, λοιπόν, στη διττή αυτή νοηματοδότηση – διατήρηση και σεβασμός– ως μια ευκαιρία να θυμηθούμε, να μιλήσουμε και να ονειρευτούμε, ή αλλιώς να μιλήσουμε για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον των μητρικών γλωσσών.

Γλωσσολογική Εταιρεία Κύπρου. Παγκόσμια ημέρα μητρικής γλώσσας. Στρογγυλή Τράπεζα με θέμα «Ελληνική, γλώσσα του παρελθόντος, γλώσσα του μέλλοντος», 21 Φεβρουαρίου 2014. Από το διαδίκτυο (διασκευή).

¹ διττό: διπλό, αυτό που έχει δύο μέρη

² UNESCO: Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)

A1. Βασιζόμενοι στο κείμενο, να χαρακτηρίσετε με Σωστό ή Λάθος τις ακόλουθες προτάσεις:

- α) Η υπεράσπιση της γλώσσας αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα όλων των λαών.
- β) Οι μισές από τις ανθρώπινες γλώσσες κινδυνεύουν να χαθούν.
- γ) Η μετάδοση της μητρικής γλώσσας είναι σημαντική για την επιβίωση των παιδιών.
- δ) Ο σεβασμός στην γλωσσική ποικιλότητα οδηγεί στην πολιτιστική ομοιομορφία.
- ε) Ο ρόλος των γλωσσών στην πρόοδο των ανθρώπινων κοινωνιών είναι αναμφισβήτητος.

15 μονάδες

A2. Γιατί και σε ποιες περιοχές του πλανήτη μας, σύμφωνα με το κείμενο, ο κίνδυνος εξαφάνισης αρκετών γλωσσών αυξάνεται κατακόρυφα; (60-80 λέξεις).

10 μονάδες

B1. Να εντοπίσετε τη δομή της πρώτης παραγράφου του κειμένου.

4 μονάδες

B2. «Ο σεβασμός της γλωσσικής ποικιλότητας ευνοεί τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάπτυξη ενός υγιούς διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στις κοινωνίες.»

Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στο παραπάνω απόσπασμα (ενεργητική-παθητική) και να την μετατρέψετε στην αντίθετή της.

3 μονάδες

B3. Σε ποιες από τις παρακάτω φράσεις ή προτάσεις του κειμένου γίνεται κυριολεκτική/δηλωτική και σε ποιες μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας;

1. «Ο εορτασμός της Ημέρας μητρικής γλώσσας [...] υπογραμμίζει τον σεβασμό που οφείλουμε στη μητρική μας γλώσσα»
2. «το δικαίωμα [των ανθρώπων ...] να μιλούν, να μελετούν και να διδάσκουν τη μητρική τους γλώσσα»
3. «[έχουν] οδηγήσει σε θάνατο τις [...] γλώσσες που έχουν απομείνει»

6 μονάδες

B4. Με ποιά διαρθρωτική λέξη επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην 4^η και την 5η παράγραφο του κειμένου και τι δηλώνεται με αυτή ;

2 μονάδες

B5. α) Να γράψετε από ένα συνώνυμο για τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: *αδιαχώριστη, ικανότητας, περιορισμούς, αλλαγής, περίπλοκη*

5 μονάδες

β) Να γράψετε από ένα αντώνυμο για τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: *προβάλλει, όμοια, συρρίκνωση, σημαντική, παρουσίας.*

5 μονάδες

Γ1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Με αφορμή την Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών, ως υπεύθυνος καθηγητής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, εκφωνείτε ομιλία (300-400 λέξεων) στη σχολική μονάδα. Σ' αυτήν να αναφέρετε την αξία των μητρικών γλωσσών καθώς και τη σπουδαιότητα της γλωσσομάθειας στην εποχή μας.

50 μονάδες

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. α. Σ

β. Σ

γ. Λ

δ. Λ

ε. Σ

A2. - Η γλωσσική συρρίκνωση είχε ως αποτέλεσμα να χαθούν εκατοντάδες γλώσσες τα τελευταία 500 χρόνια και ενδέχεται να οδηγήσει σε θάνατο τις μισές από τις περίπου 7000 ανθρώπινες γλώσσες που έχουν απομείνει. Ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη μας, π.χ. τη Μελανησία, την Πολυνησία, τη Λατινική Αμερική, όπου μεγάλος αριθμός γλωσσών συνωστίζονται σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο και ανταγωνίζονται μεταξύ τους, ο κίνδυνος που διατρέχουν αρκετές από αυτές να χαθούν, αυξάνει κατακόρυφα.

- ορισμένες γλώσσες επιβάλλονται ευρέως λόγω της παγκοσμιοποίησης και της διεύρυνσης των οδών επικοινωνίας, όπως η αγγλική και σε λιγότερο βαθμό η ισπανική, η γαλλική κ.ά.

B1. Θεματική πρόταση: «Ο εορτασμός της Ημέρας μητρικής γλώσσας έχει διττό νόημα»

Σχόλια/λεπτομέρειες: «Από τη μια, υπογραμμίζει... σε εμάς και στους άλλους»

Κατακλείδα: -

B2. Η σύνταξη είναι ενεργητική.

«Η διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και η ανάπτυξη ενός υγιούς διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στις κοινωνίες ευνοούνται από τον σεβασμό της γλωσσικής ποικιλότητας».

B3. 1. Μεταφορική/συνυποδηλωτική

2. Κυριολεκτική/ δηλωτική

3. Μεταφορική/ συνυποδηλωτική

B4. Συνεπώς= συμπέρασμα

B5. α. αδιαχώριστη= ενιαία, αδιάσπαστη

ικανότητας= δεξιότητας, δεινότητας, δυνατότητας

περιορισμούς= εμπόδια, φραγμούς, προσκόμματα

αλλαγής= μεταβολής, διαφοροποίησης

περίπλοκη= σύνθετη, πολύπλοκη

β. προβάλλει: κρύβει, εξαφανίζει

όμοια: ανόμοια, διαφορετικά

συρρίκνωση: αύξηση, μεγέθυνση, διόγκωση, επέκταση, άπλωμα

σημαντική: ασήμαντη

παρουσίας: απουσίας

Γ1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: ομιλία ως υπεύθυνος καθηγητής της Ν. Γλώσσας.

ΥΦΟΣ: σοβαρό, απλό, , άμεσο, ζωντανό (α' ενικό/πληθ., β'-γ' ενικό/πληθυντικό πρόσωπο)

Προσφώνηση: Αγαπητοί γονείς /καθηγητές/ μαθητές...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΘΕΜΑ, ΠΡΟΘΕΣΗ, ΑΦΟΡΜΗΣΗ} Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως , με αφορμή την Ευρωπαϊκή ημέρα γλωσσών, μια εκδήλωση για τη Γλώσσα συγκεντρώνει τόσο ενδιαφέρον από όλους εσάς.

Αδιαμφισβήτητα, η γλώσσα αποτελεί ένα πολυδύναμο εκφραστικό μέσο, αφού επιτρέπει στον άνθρωπο να εκφράσει από τις απλούστερες ιδέες ή και πληροφορίες που του είναι αναγκαίες στον καθημερινό βίο, μέχρι τα υψηλότερα διανοήματα που μπορούν να επηρεάσουν βαθύτατα ποικίλες εκφάνσεις της κοινωνίας.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: --→ ΑΞΙΑ ΜΗΤΡΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ/ ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΛΩΣΣΑΣ (ανά τομείς) [2 §]

- το άτομο κατορθώνει να έρθει σε επαφή με τα πνευματικά δημιουργήματα παλαιότερων εποχών, αλλά και με το τρέχον γνωστικό υλικό των διαφόρων επιστημών, επιτυγχάνοντας τον εμπλουτισμό των γνώσεών του και φυσικά τη γενικότερη πνευματική του καλλιέργεια.
- η γλώσσα, άλλωστε, αποτελεί το βασικό εργαλείο μετάδοσης γνώσεων.
- ως μέσο πειθούς ωθεί το άτομο στην ενίσχυση της ικανότητάς του να διαρθρώνει κατά τρόπο λογικό τις σκέψεις του, να σχηματίζει επιχειρήματα και να επιτυγχάνει έτσι την αποτελεσματικότερη δυνατή επικοινωνία.
- μέσω αυτής η δυνατότητα του διαλόγου καθιστά εφικτή την επικοινωνία, και άρα τη γνωριμία μεταξύ ατόμων, επιτρέποντας έτσι την κοινωνικοποίησή τους.

- Η γλώσσα καθιστά δυνατή την εξωτερίκευση των συναισθημάτων του ατόμου, επιτρέποντας τόσο την εμπάθυνση των ανθρώπινων σχέσεων όσο και την εκτόνωση των εσωτερικών εντάσεων.
  - Η έκφραση των συναισθημάτων λειτουργεί κατά τρόπο θετικό στις ανθρώπινες σχέσεις, αλλά και στη γενικότερη συνύπαρξη των ατόμων, αφού καθιστά σαφές πως όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, αίροντας στερεότυπα.
  - Το άτομο διαπλάθει το ήθος και την προσωπικότητά του.
  - η γλώσσα και ο διάλογος επιτρέπουν την διατύπωση απόψεων, αλλά και την άσκηση κριτικού ελέγχου στις αποφάσεις και τις δράσεις των πολιτικών.
  - Προκύπτει, έτσι, η ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών, εφόσον κάθε πολίτης μπορεί να έχει ενεργό ρόλο στα πολιτικά πράγματα της χώρας.
  - Συντηρεί την παράδοση και τη μεταδίδει στις νεότερες γενιές, εξασφαλίζοντας τον ενιαίο χαρακτήρα της κοινωνίας.
  - Η γλώσσα συνδέεται με την ιστορία, καθώς διαθέτει γραπτά μνημεία και λογοτεχνικά έργα που έχουν ιστορία χιλιάδων ετών. Εκφράζεται, έτσι, μέσω της γλώσσας η ιστορία του κάθε πολιτισμού.
  - Η γλωσσική κοινότητα είναι και εθνική κοινότητα, με τον πολιτισμό της, την τέχνη της, τις αξίες, το ήθος, τις παραδόσεις και τα οράματά της, διαφυλάσσοντας την εθνική ταυτότητα κάθε λαού.
- [...]

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ -> Η δεδομένη οικονομική διασύνδεση μεταξύ των κρατών και οι συνεχείς μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις, έχουν διαμορφώσει εκείνες τις συνθήκες που δεν επιτρέπουν πια την εσωστρέφεια ούτε των λαών ούτε των ατόμων.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: --> ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑΣ [2 §]

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΟΧΗΣ

- Το γεγονός ότι η χώρα μας αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώνει ένα τελείως διαφορετικό πλαίσιο δράσης των πολιτών σε σχέση με το παρελθόν.
- Οι συνθήκες εμπορικών συναλλαγών και επαγγελματικών αλληλεπιδράσεων με χώρες του εξωτερικού τοποθετούν τη γνώση ξένων γλωσσών στα σημαντικότερα προσόντα που οφείλει να έχει ένας νέος προκειμένου να απορροφηθεί από την έντονα ανταγωνιστική αγορά εργασίας.
- Η εκπληκτική διάδοση των νέων τεχνολογιών και της πληροφορικής καθιστούν αναγκαία της γνώση της αγγλικής γλώσσας, ώστε να είναι εφικτή τόσο η αξιοποίηση όλου του εύρους των προσφερόμενων δυνατοτήτων όσο και η παρακολούθηση των τρεχουσών εξελίξεων στους αντίστοιχους επιστημονικούς κλάδους.

- Ο τουριστικός τομέας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στην Ελλάδα συνδέεται με ευκαιρίες επαγγελματικής αποκατάστασης για τους νέους ανθρώπους που γνωρίζουν καλά μία ή περισσότερες ξένες γλώσσες.

ΟΦΕΛΗ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑΣ

- Η γλωσσομάθεια διασφαλίζει τη διεύρυνση της αντίληψης του ατόμου.
  - Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας φανερώνει στο άτομο τον ιδιαίτερο τρόπο θέασης των πραγμάτων που έχουν οι φυσικοί ομιλητές της γλώσσας αυτής, μιας και σε κάθε γλώσσα -στις εκφραστικές και συντακτικές της δομές- αποτυπώνεται η ξεχωριστή αντίληψη του κάθε λαού.
  - επιτρέπει την πληρέστερη ενημέρωση του ατόμου.
  - αποτελεί καίριο προσόν για την επαγγελματική σταδιοδρομία του ατόμου την πραγματοποίηση σπουδών.
  - Η ανάγκη παρακολούθησης των διεθνών εξελίξεων σε κάθε επιστήμη, με τη μελέτη των νέων συγγραμμάτων και ερευνών, καθιστά τη γλωσσομάθεια απαραίτητη.
  - Η επικοινωνία με τους άλλους λαούς επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση του δικού μας πολιτισμού και των δικών μας αντιλήψεων.
  - Παρέχεται η δυνατότητα στο κάθε άτομο να αντιληφθεί τις αξίες των άλλων λαών και να τις συγκρίνει με αυτές του δικού του, προχωρώντας σε μια βαθύτερη κατανόηση τόσο των σημείων διαφοροποίησης όσο και των σημείων που είναι όμοια και λειτουργούν ως παράγοντες ενοποίησης.
- [...]

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η μητρική γλώσσα είναι ένας από τους σημαντικότερους φορείς πλήθους στοιχείων που συνδέονται με την εθνική ταυτότητα του ατόμου, αλλά και με το ξεχωριστό της ατομικής του προσωπικότητας, η οποία έχει εν πολλοίς δημιουργηθεί υπό την επίδραση της γλώσσας του. Είναι σημαντικό να υπάρξει κατάλληλη μέριμνα, από γονείς και καθηγητές, για την όσο το δυνατόν πληρέστερη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζεται η αξία της γλωσσομάθειας, και άρα η διδασκαλία των ξένων γλωσσών.

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ.

ΒΛΕΠΕ: ΚΟΙΝΟΣ ΝΟΥΣ Β΄ ΤΟΜΟΣ (ΣΕΛ. 315-317 και 330-332)